

תנועת הקיבוץ הדתי

כ"ה אלול, תשע"א, 24.9.2011

גיליון מס' 277

פרשת ניצבים וילך

"אַתֶּם נִצְבִּים הַיּוֹם כְּלָכֶם לְפָנַי ה' אֱלֹהֵיכֶם"

מאת ד"ר גילי זיון

"אַתֶּם נִצְבִּים הַיּוֹם כְּלָכֶם לְפָנַי ה' אֱלֹהֵיכֶם רְאִשֵׁיכֶם שְׁבֻטֵיכֶם זְקֻנֵיכֶם וְשִׁטְרֵיכֶם כֹּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל: טַפְכֶם וְנְשֵׁיכֶם וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּקֶרֶב מַחֲנֶיךָ מִחֻטָּב עֲצִיךָ עַד שְׂאֵב מִימֶיךָ: ... וְלֹא אֶתְּכֶם לְבִדְכֶם אֲנֹכִי כִּרְתָּ אֶת הַבְּרִית הַזֹּאת ... פִּי אֶת אֲשֶׁר יִשְׁנֶה פֹה עִמָּנוּ עַמֵּד הַיּוֹם לְפָנַי ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֶת אֲשֶׁר אֵינָנוּ פֹה עִמָּנוּ הַיּוֹם:

פרשת ניצבים נפתחת בשתי תובנות על מהותה של חברה אנושית: המבט הראשון, הוא המבט האופקי המדגיש את הסולידריות ההדדית בין זקן השבט לחוטב העצים, בין השופט בבית המשפט העליון למוכר בבסטה בשוק. חברה שאינה מסוגלת לייצר תחושת יחד כזו, ש"כְּלָכֶם" שלה לא כולל באמת את כולם אולי לא יכולה לבוא בברית ה'. המבט השני, הוא המבט האנכי. חברה אנושית המבקשת לעצמה המשכיות וחיות כוללת בתוכה לא רק את הנוכחים אלא גם את מורשתם של הנפקדים, מי שאינם עוד "עימנו" היום מבחינה פיזית, אך תובנותיהם, אהבותיהם ושנאותיהם, מאבקייהם המוצלחים והכושלים – כל אלה עצבו אותנו להיות מה שאנחנו. כך גם ערכינו, מעשינו ומילותינו ישפיעו, אם נרצה ואם לא, על הדורות הבאים אתם נכרתת הברית הפוטנציאלית כבר עתה.

בשבת זו, ערב ראש השנה תשע"ב, אני מבקשת להרחיב מעט את המחשבה על ההזדקקות לשני המבטים בכדי לקיים חברה חיה ותוססת, חברה שמסוגלת להתחייב לברית ולהיות "לוֹ לְעַם". המבט האופקי מתגלה בחייה של הקהילה. ביכולת שלנו להיות אכפתיים לסבלו של ה'אחר' או ה'אחרת' בקהילתנו. הוא בא לידי ביטוי בעשרות הלכות שעיקרן הוא הסדרת חיים הוגנים בין איש לרעהו. המבט האופקי בא לידי ביטוי בתחושת ה"אנחנו". תחושה, שלצד, הולכת ונעלמת מההווה הישראלית שנעשית יותר ויותר כיתתית. אחריות של כל קבוצה חברתית לא רק על ה"מגזר" שלה, אלא גם על שאר חלקי העם היהודי. לא רק שאין אנו יכולים לקיים מצוות כמו: צדקה, מעשרות, מתנות לאביונים ומשלוח מנות בפורים, טקסי שמחה ואבל, תפילות שבשגרת יומנו, שבתותינו וחגיגנו – ללא הקהילה, אלא ש"להיות יהודי" פירושו בין השאר אימוץ תודעת היותך חלק מעם.

בראיון שהעניק דוד הרטמן לעורכי הספר "שאלות על אלוהים" הוא מספר על תשתית אמונתו הדתית: אני התחנכתי בבית דתי, בתוך מסגרת ישיבתית ובתוך קהילה עם אנשים שנתנו עדות בחייהם שיש אלוהים. החיים שלהם הם העדות. ... אני בדעה שאתה לא מתחיל עם "זה אלי ואנוהו" אלא אדרבא, עם "אלוהי אבי וארוממנהו". זאת אומרת שהמסגרת הרוחנית-קהילתית שאתה מזדהה איתה מעידה בתוך

קיומה על עבודת השם. ובכן, אני לא מצאתי את אלוהים במקום מסוים, ביום מסוים, בפינה מסוימת או בחוויה מיסטית אישית, אלא בתוך מסגרת של חיים קהילתיים. ...
אין לי על זה [על מציאות האל] הוכחה מדעית או חוויה אישית שמעידה שיש אלוהים. החיים הרוחניים בנויים על תפילה, שבת, לימוד תורה, וכל המסגרת הזאת מעידה ומשמעותית עבורי. (שם, עמ' 13, הדגשה שלי – ג.ז.).

דבריו של הרטמן על אורחות חייה של הקהילה היהודית כעדות לאמונה במציאות האל, מובילים אותנו אל הברית השנייה שנכרתה בפרשתנו: **"אֵת אֲשֶׁר יִשְׁנוּ פֶּה עִמָּנוּ עִמְד הַיּוֹם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֵת אֲשֶׁר אֵינָנוּ פֶּה עִמָּנוּ הַיּוֹם"**. הברית היא על-דורית, כמו שקיומו של כל יחד נעוץ בשרשרת הדורות שקדמו לו ושעתידים להמשיכו. בסיום ספרו "המסע היהודי-ישראלי" מצטט פרופ' אבי שגיא את פסיקת השופט זילברג בסוגיית "האח דניאל" (דניאל אוסוולד רופאיזן). האח דניאל נולד כיהודי, ובמלחמת העולם השנייה חירף נפשו למען הצלת אחיו. לאחר מכן המיר את דתו ונעשה נזיר נוצרי. אחרי המלחמה הוא עלה לישראל כנזיר נוצרי וביקש להיות מזוהה כיהודי. השופט זילברג היה מודע לכך שמבחינה הלכתית האח דניאל הוא יהודי. אך לא די בכך, השופט זילברג הדגיש כי על מנת להיחשב ליהודי, צריך האח דניאל להיות חלק משיח הדורות היהודי.

...דבר אחד משותף לכל העם היושב בציון (חוץ ממעטים מועטים), והוא: אין אנו מנתקים את עצמנו מן העבר ההיסטורי, ואין אנו מתכחשים למורשת אבות. שונים הצינורות, שונות המסקנות, אך אין אנו סותמים את הברורות (...). כזה וכזה הוא מטענו הלאומי של יהודי בישראל – בין אם הוא דתי, בין אם הוא לא דתי, ובין אם הוא אנטי דתי, אם יאבה ואם ימאן, קשור הוא בטבורו אל ההיסטוריה היהודית: ממנה הוא שואב את שפתו וניביה... (שגיא, שם, 244).

מסתבר כי כדי להיכנס בבְּרִית ה' עלינו להפנות מבט אכפתי אל אחינו ואחיותינו ובו בזמן להביט בהווה ובעתיד מתוך ידיעה כי קיומנו ותודעתנו נעוצים בשורשי העבר ותקוות העתיד.

ד"ר גילי זיוון, חברת קיבוץ סעד, אם לחמישה וסבתא לשניים, מנהלת שותפה במרכז יעקב הרצוג שבעין צורים ומרכזת את הגרעין המשימתי בסעד.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il

אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il

הקיבוץ הדתי, דובנוב 7, ת.ד. 40015, תל אביב 64732 | טל: 03-607-2777 | פקס: 03-695-7039